

Inspiratiebijeenkomst zorgonderwijs: “Begeleid het leerproces van iederéén”

Geplaatst op 5 oktober 2023

Op een inspirerende plek aan het Amsterdam-Rijnkanaal verzamelde zich half september een groep radicale vernieuwers uit zorg, welzijn en onderwijs. Doel: een vrijplaats creëren waar buiten de bestaande kaders alle ruimte is om tot inspirerende ideeën te komen tot vernieuwing van het zorgonderwijs. Zodat dit beter aansluit bij de praktijk van waardevolle zorg. “Wat wil de zorgvrager; dat is het uitgangspunt.”

“Zorg- en welzijns onderwijs zijn steeds meer vervreemd geraakt van de praktijk”, trapt Mieke Hollander, coördinator LOC Waardevolle zorg en bedenker van het onderwijsconcept [Radicale vernieuwing Waardevol onderwijs®](#), deze middag af. “Het gaat erom bruggen te bouwen tussen zorgaanbieders en zorgonderwijs. Wederkerigheid en wederzijdse versterking zijn daarbij sleutelwoorden.” Mieke Hollander weet waar ze het over heeft. Jaren geleden begon zij met het brengen van het zorgonderwijs naar de werkvloer in de regio Leiden. Ze haalden mensen met dementie en niet-aangeboren hersenletsel als ervaringsdeskundigen pur sang naar mboRijnland. En ging met studenten naar zorglocaties. “Het gaat om de wil van elkaar te leren”, zegt ze. “Het gaat in zorg en welzijn om inclusie en optimale interactie: ik begrijp jou, ik zie jou, ik handel daarnaar.”

Leren en werken verweven

Inmiddels werken behalve in Zuid-Holland, ook in Friesland, Noord-Brabant en Noord-Holland roc's samen met zorgorganisaties. Anne van de Graaf, onderwijskundig ontwerper van leerwerkomgevingen, is betrokken bij een programma in Noord-Holland. Daar werken achttien zorgorganisaties in de verzorging, verpleging en thuiszorg samen met drie roc's. Leren en werken is er verweven. Studenten begeleiden cliënten op de zorglocatie en ondersteunen elkaar. Docenten komen naar de werkplek om studenten te begeleiden. Daarnaast komt de zorgorganisatie naar de zorgopleiding om intervisie te geven. “Leren ontstaat op de grens van werk en opleiding”, weet Anne. “Door het verweven van zorgpraktijk en opleiding

kunnen álle betrokkenen – cliënten, naasten, mantelzorgers, zorgmedewerkers, studenten – van elkaar leren. Gebruikmakend van elkaars perspectief doe je nieuwe ideeën op. Er ontstaat wederkerigheid en co-creatie.”

“En,” zegt een betrokkene uit de zaal, “door studenten op de zorglocatie te laten leren ontstaat meteen meer contact met cliënten. Het uitgangspunt moet zijn: wat wil de zorgvrager? En de belangrijkste vraag is dus: hoe stimuleer je studenten zodanig dat ze daarover in gesprek gaan met cliënten? Hoe stimuleer je die nieuwsgierige houding? Nu krijgt een student op de opleiding een washand in zijn of haar handen gestopt met de mededeling: succes met wassen. In waardevol onderwijs gaat het vooral om de verdiepende vraag: wat wil de cliënt?”

Sociale innovatie

Wat Jos Otter, voorheen werkzaam bij radicale vernieuwer Viattence en nu HR-manager bij zorgorganisatie Beweging 3.0, vooral bezighoudt is hoe je de inzet van alle betrokkenen bij de zorg optimaal laat aansluiten bij de vraag van mensen die zorg nodig hebben. Hoe stel je de zorgvrager en zijn of haar netwerk centraal?

“Het gaat eigenlijk over sociale innovatie”, zegt ze. “Om nieuwe patronen van interactie en wederkerigheid. Wat geeft je als zorgmedewerker, cliënt, mantelzorger en naaste houvast. Hoe geven we antwoord op dingen die zich aandienen?” Daarvoor is volgens Jos een andere manier van samenwerken en personeelsbeleid nodig. Zoeken naar de juiste match, geen diploma’s meer maar competenties en deelkwalificaties, geen indeling meer op functies, maar op toegevoegde waarde. En samenwerken als regionaal netwerk vanuit sectorbelang, in plaats van als afzonderlijke organisaties en logo’s.

“Loskomen van jaarplannen en begrotingen: wat een onzin; ik word daar heel onrustig van. Begin vanuit de vraag ván en het contact mét de cliënt. Hoe is die vraag te vertalen naar inzet van mensen in de zorg? We roosteren nog steeds op basis van functies! Waarom plannen we de informele zorg niet in, bijvoorbeeld de vrijwilliger die wekelijks wil koken op een woongroep? En sla een brug tussen lerende collega’s en zittende medewerkers. Begeleid het leerproces van iedereen!”

Lees verder onder de foto

Kwaliteit relatie

Radicale vernieuwing van zorg en zorgonderwijs kan tot een andere personeelssamenstelling leiden. Zo beslaat het aantal verpleegkundige, medische handelingen in de ouderenzorg slechts uit een heel laag percentage. "Ik zoek veel meer mensen die in staat zijn in de schoenen van een cliënt te staan", vertelt een bestuurder van een zorgorganisatie. "Geen zorgmedewerkers, maar mensen met een andere achtergrond zoals bijvoorbeeld gastheren en -vrouwen die er voor de bewoners zijn. Waarom focussen we zo op de zorg? Het gaat veel meer om kwaliteit van leven, dan om kwaliteit van zorg. De professional moet gericht zijn op de relatie met de persoon. Goede zorg heeft alles te maken met de kwaliteit van die relatie."

"Als zorgmedewerkers moeten we ophouden met het willen redden van mensen", reageert een andere

deelnemer. “We denken dat we zo het probleem oplossen, dat wordt op opleidingen ook benadrukt. Het gaat veel meer om de laag daaronder. Hoe sluit je aan bij mensen in hun laatste fase? Hoe acteer je in plaats van te reageren? Hoe geef je zorg met 5 procent meer liefde en lef? Hoe kom je tot persoonsgerichte zorg die zowel cliënt, familie, vrijwilliger en medewerker tot zijn recht laat komen?”

Dwarsdenken en doorbreken

Hoe je over bestaande grenzen kunt heengaan om het zorgonderwijs zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de zorg is de hamvraag deze middag. Een pasklaar antwoord is er niet, wel zijn er veel ideeën.

Dwarsdenken en doorbreken, komen veelvuldig langs. En ook de taak om alle lagen binnen een zorgorganisatie (en opleiding) in lerende ontwikkeling te krijgen. Anders werken van professionals, studenten, mantelzorgers, naasten en vrijwilligers op basis van gelijkwaardigheid. Bruggen bouwen. “Het gaat om de mens, zegt een deelnemer, veel minder over het proces of het systeem.”

Meer informatie

Deze inspiratiebijeenkomst zorgonderwijs ‘Tussen dromen en doen’ op 14 september was de eerste in een serie van drie. De volgende bijeenkomst vindt plaats op 7 december 2023 en de afsluitende op een nader te bepalen tijdstip in 2024. [Aanmelden voor de volgende bijeenkomst kan hier.](#)